

МАТЕ МАТИШИЋ

МОЈИ ТУЖНИ МОНСТРУМИ

ГРАДСКО ДРАМСКО КАЗАЛИШТЕ „ГАВЕЛА“ ЗАГРЕБ
(ХРВАТСКА)

УТОРАК, 28. МАЈ

MATE MATIŠIĆ

MY SAD MONSTERS

GAVELLA DRAMA THEATRE, ZAGREB (Croatia)

TUESDAY, 28TH MAY

Фот: Мак Вејзовић

Режија: ВИТО ТАУФЕР	Direction: VITO TAUFER
Сценографија: ЛАЗАР БОДРОЖА	Set design: LAZAR BODROŽA
Костимографија: МАРИТА ЋОПО	Costume design: MARITA ĆOPO
Аутор музике: ШИМУН МАТИШИЋ	Music selection: ŠIMUN MATIŠIĆ
Дизајн светла: ЗДРАВКО СТОЛНИК	Light design: ZDRAVKO STOLNIK
Сарадница за сценски говор: ИВАНА БУЉАН ЛЕГАТИ	Stage speech: IVANA BULJAN LEGATI
Драматуршки сарадник: ДУБРАВКО МИХАНОВИЋ	Assistant dramaturge: DUBRAVKO MIHANOVIĆ
Саветница за српски језик: КАТАРИНА ПЕЈОВИЋ	Serbian stage speech: KATARINA PEJOVIĆ
Саветник за знаковни језик: АНГЕЛ НАУМОВСКИ	Sign language stage speech: ANGEL NAUMOVSKI
Асистенткиња костимографа: ДОРА ЧРЊЕВИЋ	Assistant costume design: DORA ČRNJEVIĆ
Визуални идентитет представе: ИВОНА ЂОГИЋ ЂУРИЋ / ЦРТАОНА СТУДИО	Visual identity: IVONA ĐOGIĆ ĐURIĆ / CRTAONA STUDIO
У снимању музике учествовали: АЛАН БОШЊАК (тромбон), ВЕРОНИКА ЂИКОВИЋ (харфа), ЕМА БЕНКО (дечји глас)	Music: ALAN BOŠNJAK (trombone), VERONIKA ĆIKOVIĆ (harp), EMA BENKO (vocal)

Улоге Cast

Мате: ЖИВКО АНОЧИЋ	Mate: ŽIVKO ANOČIĆ
Ана: АНТОНИЈА СТАНИШИЋ ШПЕРАНДА	Ana: ANTONIJA STANIŠIĆ ŠPERANDA
Фабијан, Стипе: ФИЛИП ШОВАГОВИЋ	Fabijan, Stipe: FILIP ŠOVAGOVIĆ
Лидија, Слава, Милица: ЈЕЛЕНА МИХОЉЕВИЋ	Lidija, Slava, Milica: JELENA MIHOLJEVIĆ
Љубан, Милан: СВЕН ШЕСТАК	Ljuban, Milan: SVEN ŠESTAK
Иван, Станислав: ФРАЊО ДИЈАК	Ivan, Stanislav: FRANJO DIJAK
Ико: ИВИЦА ПУЦАР	Iko: IVICA PUCAR
Мигранткиња, Преводителјица: МАДА ПЕРШИЋ	Migrant, Translator: MADA PERŠIĆ
Мигранти: ДАМИР КЛАРИЋ, ЈАКОВ КЛАРИЋ, БРУНО МЛИНАРИЋ, СЕНКО МЛИНАРИЋ, ЕМИЛИЈА ШУШКОВИЋ ЈАКОПАЦ	Migrants: DAMIR KLARIĆ, JAKOV KLARIĆ, BRUNO MLINARIĆ, SENKO MLINARIĆ, EMILIJA ŠUŠKOVIĆ JAKOPAC

Представа траје 2 сата и 30 минута, са паузом.

The play is 2 hours and 30 minutes long, with an intermission.

ПИСАЦ

МАТЕ МАТИШИЋ (1965)

Хрватски књижевник, филмски сценариста и музичар. Иако је три пута добио Златну арену за најбољу филмску музику, најпознатији је као аутор позоришних комада и филмских сценарија, међу којима се истичу *Животи са стрицем*, *Маршал* и *Свећеникова дјеца*.

Драме: *Анђели Бабилона* (Хрватска свеучилишна наклада Загреб, 1996), *Бљесак златној зуба* (Хрватска свеучилишна наклада Загреб, 1996), *Синови умиру први; Легенда о светом Мухли* (Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб, 2005), *Посмртна трилогија* (Хрватски центар ИТ1 – UNESCO Загреб, 2006).

Сценарији за филмове: *Животи са стрицем* (1988), *Како мртви зајвевају* (1998), *Фине мртве дјевојке* (2002), *Није крај* (2008), *Свећеникова дјеца* (2013).

Музика за филм: *Како је почео раи на мом ојоку* (1996), *Маршал* (1999), *Та дивна сипијска ноћ* (2004), *Свећеникова дјеца* (2013).

РЕДИТЕЉ

Матишић се бави питањем односа стварности и илузије. То ради оштро и самокритично, с друге стране оштро друштвено критично.

Моји туђни монструми на сцену нам доносе обрачуне с властима демонима, али не заобилазе ни шири друштвени контекст, колективне боли и неправде, чворове које нисмо распетљали. Баш зато нам је ова представа важна јер упире прстом у неуралгичне тачке наших живота.

ВИТО ТАУФЕР (ЉУБЉАНА, 1959)

Словеначки редитељ. Дипломирао је студије режије на Академији за гледалишче, радио, филм и телевизију у Љубљани (1985). Од тада је режирао више од сто драмских представа, неколико опера и филм. Од 1989. запослен је као стални редитељ у Словенском младинском гледалишчу у Љубљани. Сарађивао је са бројним позориштима широм бивше Југославије, те је за свој рад примио велики број међународних признања. Као младог проглашавали су га „Малим принцем југославенског театра“, док је у својим средњим годинама и даље одржао статус једног од најзанимљивијих редитеља у региону. У своје представе Тауфер уводи поп иконографију, технику паралелне драматургије и друге новитете с којима је битно означио позоришну продукцију осамдесетих и деведесетих година 20. века. Добитник је многобројних награда и признања, неколико Борштникових награда, неколико Ловорових вијенаца сарајевског МЕСС-а, Стеријине награде, награде „Марул“ Марулићевих дана, Прешернове награде, а бројне његове представе проглашене су најбољима на разним фестивалима.

КРИТИКА

НЕ КАЖЕМ ТО ЈА, НЕГО ДРАМСКИ ЛИК

Све чешће тежим успоредбама и налажењу сличности међу разним догађајима па сам се приликом премијере представе *Моји туђни монструми* Мате Матишића у режији Вита Тауфера (ГДК „Гавела“, 15. 11. 2023), која својим темама и ликовима наставља/коментира Матишићев триптих *Људи од воска* (ХНК Загреб 2016, режија Јануш Кица), сјетила односа између ова два казалишта. Група „побуњених“ глумаца и редатеља из ХНК Загреб „преузела“ је 1953. зграду Малог казалишта у Франкопанској 10 (позорницу Великог казалишта) и ту утемељила Загребачко драмско казалиште с накомом да драмски програм одмакне од

оног у ХНК. Будући да данас ХНК Загреб, осим класичних, игра сувремене драмске текстове, могу се успоредити драмски репертоари ова два казалишта. Матишић у прве три (*Људи од воска*) и у друге четири (*Моји шљужни монструми*) једночинке једнако конструира ликове и радњу (могућа збивања претвара у литературу) па се драме могу повезати у парове (по драматургу Дубравку Михановићу), уз изузетак *Колумне мртвој гјешети*, четврте драме из збирке *Моји шљужни монструми*, па бих у шали могла закључити да су Матишићеви ликови „побјегли“ из ХНК у „Гавелу“.

Публика често не гледа представе као преобликовану или измишљену стварност, већ „истражује“ тко се „скрива“ иза драмског лика и прозива аутора због „(не)етичности“ исписивања „интимних“ драма (Матишић је то доживио након изведбе *Људи од воска*). У програму уз представу *Моји шљужни монструми* Михановић пише: „(...) писац (се) оглашава као нетко тко проговара кроз другог, како би на позорници оживио нетко трећи. (...) у циклусу *Моји шљужни монструми* отишао је још даље у игравању збиљом и фикцијом. Обасут коментарима, није желио изван књижевности образлагати своје списатељске одлуке, него је дубље уронио у материјал којег је очито остало још“. Усудила бих се додати да се Матишић у *Монструмима* одлучио за радикалније односе – на моје велико весеље!

Сценограф Лазар Бодрожа је за интеријере у првој и трећој причи (пишчева радна соба и хотелска соба) користио сиве боје и нужан намјештај, док је у другој сцени сеоско гробље испунио

црним масивним надгробним споменицима, чиме је осигурао лијеп и функционалан амбијент (уз дизајнера свјетла Здравка Столника). Као што сам већ напоменула, три драме из збирке *Моји шљужни монструми* (драмског дневника) надовезују се на три драме из збирке *Људи од воска*, али се „драмски писац и глумачки глумачки“ више не зове Виктор, него Мате. Прва драма *Гледај ме у очи* позива се на драму *Исиод Њерике*, али не бави се скрбништвом, него промјеном коју проживљава психички лабилна Лидија када јој се (наводно) угради рожница преминуле Јасне. Будући да „органи памте“, Лидија се мијења и постаје „друга“ особа која успркос одмаклој доби жели постати мајка – попут Јасне. („Мате: (...) ја се овога као писац не бих сјетио ни у својој најлуђој машти.“).

Живко Аночић као Мате у све три једночинке дјелује као плаха, одмјерена особа коју његови ликови повремено „заскоче“ и, иако то није новост у Аночићевој глуми, овдје врло добро функционира: ваља се моћи носити с властитим ликовима. Особито када се на вратима појави Лидија (побјегла из психијатријске болнице) у спаваћници, рашчупана и „сулудог“ погледа – комична и болна, изванредна Јелена Михољевић. Лидијиног брижног брата игра Филип Шоваговић, врло увјерљив у балансирању између свијета своје „помакнуте“ сестре и пишевог свијета, у којем супруга Ана (Антонија Станишић Шперанда) слабије долази до изражаја. Наглашена глумачка дијалогичност (Шимун Матишић) дијели прву, собну драму од друге смјештене на гробљу у Ричицама, Матином родном селу (Матишићевом такођер) под насловом *Ми шу* (асоцијација на покрет Ме тоо али и на „нас овдје“) која чини „пар“ с драмом *Први муслиман у селу*.

Обје драме се збивају у руралном окружењу и, иако се баве сличним темама, у *Ми шу* је све појачано, па се без застоја нижу шверц емигрантима, непроцесуирана силовања и ратни злочини који (ипак) не застаријевају. Уз Ивицу Пуцара и Филипа Шоваговића истичу се Свен Шестак и Фрањо Дијак (експресивни опис смрти мале Љиље) као некадашњи, али и садашњи „коловође“ свих могућих акција. Све то сазнајемо захваљујући Матином доласку на обитељски гроб као и његовој намјери да ту купи властито гробно мјесто (што тешко постиже јер због својег писања није омиљен у селу), при чему сусреће Славу (Јелена Михољевић) која му врло сликовито описује властита силовања.

Представа завршава драмом *Ауштограм за Милицу* која се „реферира“ на драму *Обожаватељица* из доба када је Мате био рок-звезда и гостовао у Београду гдје су га, не без посљедица, спадале обожаватељице. У Матину и Анину хотелску собу долази рецепционар Станислав с намјером да открије је ли супруга Милица у младости „петљала“ с Матом и учинивши побачај постала неплодна, а то ће сазнати када Мату прикопча на детектор лажи (што и Ану јако занима!). Иако се кључне сцене збивају између прилично љутог Мате (и даље увјерљив Аночић) и одлучног Станислава (проницљив Дијак, савјетница за српски језик Катарина Пејовић), два су лика увелике уобличила упечатљиву атмосферу: хотелски службеник који довози детектор лажи (неодољиво смијешан Филип Шоваговић) и стручњак за детектор Милан („Он је ваш хрватски Србин и мој рођак... Радио за милицију САО Крајине па је побјегао у Србију након рата...“, објашњава Станислав; због оваквих „штиклеца“ волим Матишићево писање) којег Свен Шестак приказује као особу деликатног понашања. Улога Милице, глухонијеме кухарице (савјетник за знаковни језик Ангел Наумовски, преводитељица Мада Першић) и давне Матине обожаватељице те улога „поремећене“ Лидије омогућиле су Јелени Михољевић да покаже да креирање „чудних“ жена (одјећа Марита Ђопо) с трунком хумора за њу није непознаница. Носитељ свих прича је писац Мате, али догађаје ипак обликују његови женски пандани – Лидија, Слава, Милица – па ми дијалог између Мате („Зашто си ми онда дала свој број?“) и Милице („Дала сам ти га јер сам мислила да

си постао бољи човек, него што си био дете“) дјелује као однос писца према властиту дјелу.

Представа *Моји шљужи монструми* чинила се, након представе *Људи од воска*, приличним изазовом. По мојем суду, редатељ Вито Тауфер је на њега успјешно одговорио, јер је у представи сачувао специфичну атмосферу, „помакнуте“ ликове, Матино писање под кринком „немам ја ништа с тим“ и темпо изведбе у којем ништа није било предугог трајања. Браво за чудовишта!

Олга Вујовић (*kritikaz.com*, 1. децембар 2023)

Обновљена велика сцена „Гавеле“ отворена интимном драмом Мате Матишића

Мате Матишић овог се пута вратио *Људима од воска* те из душе у драмски текст истресао све фрустрације и невоље које су му се догодиле након те драме, када је његова окрутност била тема број један у метрополи. И овог пута он истражује танке границе између стварности и фикције, оног што се догодило и права аутора да на догађај надогради што пожели. Много је овдје проницљиве самоироније, која као и увијек, у његовим дјелима постаје универзална, из приватног упада у јавни простор јачином шамара.

Моји шљужи монструми, нова драма Мате Матишића којом је у сриједу отворена обновљена велика сцена „Гавеле“, својеврстан је зрцални одраз *Људи од воска*. Аутор се јасно ставља на чело свих својих монструма показујући да ни сви ми остали нисмо далеко, почевши од новинара којима припада сам почетак представе, свима нама који га свако толико прогањамо за интервју. Вјерујем да се понеко и „штрецнуо“ у мраку казалишта. У своју одбрану могу само рећи да га увијек назовем и пристojно питам (један једини пут), а када он каже: „Не хвала“, на томе и останемо. Опет су ту три приче: једна о посљедицама разуздане рокерске младости, друга о родном селу у Имотској крајини и трећа, најособнија (али и најљућа) о његову статусу старатеља.

Нема овдје више скривања, све је огољено замало до разине документаристике, што код овог аутора значи да се очекују нове реакције, посебно оних који представу нису гледали. Данашњи писац, а некадашњи рокер, сада је Мате, више се не скрива иза ликова који носе нека друга имена. Његов живот само је његов,

на публици је да одлучи колико ће му вјеровати, а што му више вјерује, јасније види мјесто и тренутак у којем живи.

Има овдје и неке до сада код Матишића не толико уобичајене лепршавости. Ово је и драма с добро угођеним, вишеслојним, хуморним елементима које потенцирају и редатељ Вито Тауфер и одлични глумци. Али ово је и својеврсна игра с драмском формом, јер на тренутак смо у нечијем животу, а секунду касније у сапуници сатканој од тог истог живота. Баш та истраживања казалишта и стварности добро је угодил редатељ, јер ако су *Људи од воска* били драмска суита у три ставка, ово је много интимније дјело. И сам аутор *Монструме* назива „драмским дневником“, а тако му је приступио и цијели ауторски тим.

Главни редатељеви сарадници овдје су сценограф Лазар Бодрожа, аутор глумце Шимун Матишић и Ивана Буљан Легати, која је била савјетница за сценски говор, уз Катарину Пејовић, која је била савјетница за српски језик. Живко Аночић толико је увјерљив у главној улози да се на тренутке чини да и физички постаје сличан Матишићу, а Јелени Михаљевић, уз три одличне улоге иде и похвала за три различита говора у овој представи, од којих је сваки беспријекоран. Мали, а заправо јако велик ансамбл ове представе чине и Антонија Станишић Шперанда, Филип Шоваговић (урнебесан као остарјели конобар у београдском хотелу), Свен Шестак, Фрањо Дијак (потресан у предсмртној исповиједи), Ивица Пуцар и Мада Першић.

Бојана Радовић (*Вечерњи лист*, 17. новембар 2023)

Монструми су у мени и ја у њима

Када је Мате Матишић 2016. објавио, а ХНК у Загребу исте године произвео (у режији Јануша Кице), *Људи од воска*, одмах су започеле расправе о подударану тог дјела са стварношћу. Но, у бити, то је небитно. Бит је да фикција и факција супостоје. Аутор је обиљежен својом факцијом, макар писао о нечему наизглед далеку од његове биографије. А када не пише о нечем далеком, већ јасно даје до знања да црпи мотиве из особног искуства, тај исти аутор неодвојив је од лика. У *Људима од воска* протагонист драме звао се Виктор, био је „драмски писац и сценарист, бивши рок-гитарист и поп-рок-звјезда бивше Југославије“. Већ по том

опису било је јасно да Матишић у Виктора уписује себе не само у оној мјери у којој то ради сваки аутор него изравно и конкретно. Након што су *Људи од воска* истовремено изазвали лавине одушевљења и душебрижничког неодобравања, Матишић се враћа сличним темама. У *Мојим шужним монструмима*, произведенима у загребачком ГДК-у „Гавела“ у режији Вите Тауфера (као прва представа на Великој сцени казалишта у Франкопанској након дуге затворености због обнове), протагонист је и даље драмски писац и бивши рок-гитарист, но више се не зове Виктор, већ Мате.

Лик аутора зове се, дакле, једнако као његов творац, који сједи у публици и, на крају премијере, излази на поклон. Три одвојене драме (*Гледај ме у очи*, *Ми шу*, *Аушограм за Милицу*, постављене су у представи у „Гавели“, уз њих, драмски дневник *Моји шужни монструми* чини још и драма *Колумна мртвој гјешети*) сведене су на Мату, његову супругу Ану те још тек неколико особа. У *Гледај ме у очи* у Матину стану појављује се Лидија, жена која тврди да је трансплантацијом рожнице повезана с Јасном, удовицом којој је скрбништво над дјецом преузео Виктор у *Људима од воска*. Други сегмент представе, *Ми шу*, одмиче се од Матина дома и враћа се у његово родно село (Ричице, наравно, исте оне које стоје на почетку сваке Матишићеве биографије), гдје Мате на локалном гробљу посјећује покопане претке, али и разгледава гробницу коју намјерава купити. Притом сусреће мјештане, сви се, дакако, знају, удовица Слава трпи суставна силовања мушких сусељана као да се ради о нечем најнормалнијем, у једној се гробници скривају мигранти, а један од кријумчара, након што је на мобител сни-

мио властиту исповијед и повјерио га Мати, почини самоубојство. Трећи сегмент, *Ауштограм за Милицу*, смјештен је у београдски хотел, гдје рецепционар Станислав, заокупљен сумњом да је Мате као млади рок-гитарист „петљао“ с његовом супругом, глухонијетом Милицом, прво Мату подвргава детектору лажи, а затим Мате заиста добива прилику поновно се насамо сусрести с Милицом.

Сва та збивања, често у препознатљиву Матишићевом ауторском потезу, на рубу гротеске која граничи с фантастиком (а у случају прве приче, и преко њега), редатељ Тауфер уз помоћ сценографије Лазара Бодрже и костима Марите Ђопо поставља у врло реалистичан визуални контекст. Редају се Матин и Анин стан, гробље у Ричицама, хотелска соба у Београду. Нема околишања ни покушаја да се сценским ефектима замагли или надопуни драмска радња. Све је уписано у текст. И у ликове, који се од тог текста, а онда и од његова аутора, не покушавају, нити желе, еманципирати.

Живко Аночић предводи ансамбл представе као Мате. Улогу драмског писца Аночић тумачи као смушена, плаха и несигурна мушкарца, који најрадије „не би био овдје“, када дође до неке неугодности. Посљедњих је година Аночић нанизао више улога тога типа, у свакој бивајући врло конзистентан и увјерљив. Антонија Станишић Шперанда обликовала је Ану као особу из Матина, а не властитог живота, што је штета, јер се чини да лик има потенцијала за више. Зато је Јелена Михољевић из сва три лика која тумачи (Лидија, Слава, Милица) извукла самосвојне, бритке, препознатљиво црнохуморне персоне. Слично је успјело и Филипу Шоваговићу с ликовима Фабијана (Лидијина брата) и Стипе (једног од кријумчара на гробљу) те минијатуром хотелског послужитеља. Фрањо Дијак увјерљив је као Иван (кријумчар самоубојца) и Станислав (рецепционар), а особито треба похвалити глумчево суверено баратање имотским говором у другој и српским језиком у трећој драми. Добре је минијатуре остварио и Свен Шестак као Љубан (кријумчар) и Милан (оператер детектора лажи).

Моји шужни монструми освјешћују како казалиште може бити мјесто суочавања. Првенствено са самим собом, односно монструмима који му понекад, као у овој представи, осигуравају зачудне емотивне врхунце.

Леон Жганец-Брајша (*Вијенац*, 23. новембар 2023)

WRITER

MATE MATIŠIĆ (1965)

Mate Matišić is a Croatian writer, film screenwriter, and musician. Although he has won the Golden Arena three times for best film music, he is best known as the author of theatrical plays and film scripts.

Plays: *Angels of Babylon* (1996), *The Gleam of a Golden Tooth* (1996), *Sons Die First*; *Legend of St. Muhly* (2005), and *The Posthumous Trilogy* (2006).

Film scripts: *My Uncle's Legacy* (1988), *When the Dead Start Singing* (1998), *Fine Dead Girls* (2002), *Will Not End Here* (2008), and *The Priest's Children* (2013).

Film score: *How the War Started on My Island* (1996), *Marshal Tito's Spirit* (2000), *A Wonderful Night in Split* (2004), and *The Priest's Children* (2013).

DIRECTOR

VITO TAUFER (LJUBLJANA, 1959)

Vito Taufer is a Slovenian director. He graduated directing from the Academy for Theatre, Radio, Film, and Television in Ljubljana in 1985. Since then, he has directed over a hundred plays, several operas, and films. Since 1989, he has been employed as a permanent director at the Slovenian Youth Theatre in Ljubljana. He has collaborated with numerous theaters throughout the former Yugoslavia, receiving many international awards for his work. He was proclaimed the "Little Prince" of the Yugoslav theater when he was young, and even in his middle years, he maintained the status of one of the most interesting directors in the region. In his productions, Taufer introduces pop iconography, the technique of parallel dramaturgy, and other innovations that significantly marked theater production in the 1980s and 1990s. He is the recipient of numerous awards and recognitions, including several Borštnik Awards, several Lovro von Matačić awards from the Sarajevo MESS festival, the Sterija Porozorje Award, the "Marul" Award from the Marulić Days, the Prešeren Award, and many of his productions have been declared the best at various festivals.

REVIEWS

IT IS NOT ME, BUT MY CHARACTER

More and more often, I find myself drawn to comparisons and finding similarities among various events, so during the premiere of the play *My Sad Monsters* by Mate Matišić, directed by Vito Taufer (Gavella Drama Theatre, 15th November 2023), which continues/comments on Matišić's triptych *Men of Wax* (Zagreb National Theatre, 2016, directed by Janusz Kica), I recalled the relationship between these two theaters. A group of "rebellious" actors and directors from the Zagreb National Theatre "took over" the building of the Small Theatre at 10 Frankopanska Street in 1953 (a subsidiary stage of the National Theatre) and established the Zagreb Drama Theatre there intending to diverge the drama program from that of the National Theatre. Since today the Zagreb National Theatre, in addition to classics, also performs contemporary drama texts, the drama repertoires of these two theaters can be compared. In the first three (*Men of Wax*) and the next four (*My Sad Monsters*) one-act plays, Matišić constructs characters and action equally (possible events turn into literature), so the plays can be paired (according to dramaturge Dubravko Mihanović), except for *The Column of a Dead Child*, the fourth play from the collection *My Sad Monsters*, so I could jokingly conclude that Matišić's characters have "escaped" from the National Theatre to the Gavella Theatre.

The audience often does not see plays as a transformed or invented reality, but "explores" who is hiding behind the dramatic character and calls out the author for the "(un)ethical" portrayal of "intimate" dramas (Matišić experienced this after the performance of *Men of Wax*). In the catalog for the play *My Sad Monsters*, Mihanović writes: "(...) the writer speaks out as someone who speaks through another, to bring someone else to life on stage. (...) in the cycle *My Sad Monsters*, he went even further in playing with reality and fiction. Showered with comments, he did not want to justify his writing decisions outside of literature, but delved deeper into the material that remained." I would dare to add that in *Monsters*, Matišić opted for more radical relationships – to my great delight!

Set designer Lazar Bodroža used gray colors and necessary furniture for the interiors in the first and third stories (the writer's study and a hotel room), while in the second scene, a rural cemetery was filled with black, massive tombstones, ensuring a beautiful and functional ambi-

ance (along with lighting designer Zdravko Stolnik). As I have already mentioned, three plays from the collection *My Sad Monsters* (a drama diary) are connected to three plays from the collection *Men of Wax*, but the "playwright and musician" is no longer called Viktor, but Mate. The first play, *Look Me in the Eyes*, refers to the play *Under the Wig*, but it does not deal with guardianship but with the change experienced by the mentally unstable Lidija when she allegedly receives the cornea of the deceased Jasna implanted. Since "organs remember," Lidija changes and becomes a "different" person who, despite her advanced age, wants to become a mother – like Jasna. ("Mate: (...) as a writer, I wouldn't have imagined this even in my wildest imagination.").

Živko Anočić, as Mate, appears as a timid, measured person in all three stories, whom his characters occasionally "jump" at, and although this is not new in Anočić's acting, it works very well here: one must be able to deal with one's characters. Especially when Lidija (who escaped from the psychiatric hospital) appears at the door in a nightgown, disheveled and with a "crazy" look – comical and painful, exceptional Jelena Miholjević. Lidija's caring brother is played by Filip Šovagović, very convincing in balancing between his "eccentric" sister's world and the writer's world, where his wife Ana (Antonija Stanišić Šperanda) takes a back seat. The emphasized musical segment (Šimun Matišić) separates the first, chamber drama from the second set in the cemetery in Ričice, Mate's hometown (also Matišić's), under the title *We're Here* (an association with the Me Too movement but also with "us here"), which forms a "pair" with the drama *The First Muslim in the Village*.

Both dramas take place in a rural setting, and although they deal with similar themes, everything is heightened in *We're Here*, so smuggling of immigrants, unprocessed rapes, and war crimes that (still) do not expire are strung together without pause. Alongside Ivica Pucar and Filip Šovagović, Sven Šestak and Franjo Dijak stand out (expressive description of the death of little Ljilja) as former, but also current "leaders" of all possible actions. We learn all this thanks to Mate's visit to the family grave and his intention to buy his grave site there (which he finds difficult because he is not well-liked in the village because of his writing), where he meets Slava (Jelena Miholjević), who vividly describes her rapes. The play concludes with the drama *Autograph for Milica*, which "refers" to the drama *Admirer* from the time when Mate was a rock star and performed in Belgrade, where he, not without consequences, was besieged by admirers. In Mate and Ana's hotel room, receptionist Stanislav comes to reveal whether

Mate's wife Milica was involved with Mate in her youth and, having had an abortion, became infertile, which he will find out when Mate is hooked up to a lie detector (which also greatly interests Ana!). Although the key scenes take place between the quite angry Mate (still convincing Anočić) and the determined Stanislav (perceptive Dijak, together with the advisor for the Serbian language, Katarina Pejović), two characters largely shape the impressive atmosphere: the hotel employee who brings the lie detector (irresistibly funny Filip Šovagović) and the lie detector expert Milan ("He is your Croatian Serb and my relative... He worked for the Krajina militia and fled to Serbia after the war..." Stanislav explains; because of such "details," I love Matišić's writing) portrayed by Sven Šestak as a person of delicate behavior. The role of Milica, the deaf-mute cook (the sign language advisor is Angel Naumovski and the translator Mada Peršić) and Mate's former admirer, and the role of "disturbed" Lidija allowed Jelena Miholjević to show that creating "strange" women (costume by Marita Čopo) with a touch of humor is not unfamiliar to her. The protagonist of all stories is the writer Mate, but the events are still shaped by his female counterparts – Lidija, Slava, Milica – so the dialogue between Mate ("Why did you then give me your number?") and Milica ("I gave it to you because I thought you had become a better person than you were as a child.") seems like the relationship of the writer to his work.

The play *My Sad Monsters* seemed, after the performance of *Men of Wax*, like quite a challenge. In my opinion, director Vito Taufer successfully responded to it because he preserved a specific atmosphere, "eccentric" characters, Mate's writing under the guise of "I don't care" and the pace of the performance in which nothing was excessively prolonged. Bravo for the monsters!"

Olga Vujović (*kritikaz.com*, 1st December 2023)

THE RECONSTRUCTED MAIN STAGE OF GAVELLA OPENED WITH THE INTIMATE DRAMA BY MATE MATIŠIĆ

This time, Mate Matišić returned to the *Men of Wax*, delving into his soul to express all the frustrations and troubles that occurred to him after that drama, when his cruelty was the number one topic in the metropolis. Once again, he explores the thin boundaries between reality and fiction, between what happened and the author's right to embellish the event as he wishes. There's a lot of insightful self-irony here, which, as always in his works, becomes universal, transitioning from private to public space with the force of a slap.

My Sad Monsters, Mate Matišić's new drama with which the renovated main stage of Gavella opened on Wednesday, is a unique reflection of *Men of Wax*. The author puts himself at the forefront of all his monsters, showing that the rest of us aren't far off, starting from the journalists to whom the beginning of the performance belongs, all of whom occasionally pursue him for an interview. I believe that someone might have "flinched" in the darkness of the theater. In his defense, I can only say that I always politely ask him (only once), and when he says, "No, thank you," we leave it at that. Three stories are here again: one about the consequences of a wild rock youth, the second about the native village in the Imotski region, and the third, the most personal (but also the craziest) about his role as a caregiver.

There is no more hiding here; everything is exposed almost to the level of documentary, which for this author means that new reactions can be expected, especially from those who have not seen the play. Today's writer, and former rocker, Mate is now more himself, no longer hiding behind characters with other names. His life is his own; it is up to the audience to decide how much they believe in him, and the more they believe, the clearer they see the place and moment in which he lives.

There is also some previously uncommon levity here with Matišić. This is a drama with well-tuned, multi-layered, humorous elements emphasized by director Vito Taufer and excellent actors. But this is also a kind of game with the dramatic form because at one moment we're in someone's life, and a second later, we are in a soap opera woven from that same life. The director has done well in exploring the theater and reality because if *Men of Wax* was a three-act dramatic suite, this is a much more intimate work. The author himself calls *Monsters* a "dramatic diary," and that's how the entire authorial team approached it.

The main director's collaborators here are set designer Lazar Bodroža, music author Šimun Matišić, and Ivana Buljan Legati, who was a consultant for stage speech, along with Katarina Pejović, who was a consultant for the Serbian language. Živko Anočić is so convincing in the main role that at times it seems he physically resembles Matišić, and Jelena Miholjević, with three excellent roles, deserves praise for three different speeches in this performance, each flawless. The small but quite large ensemble of this performance also includes Antonija Stanišić Šperanda, Filip Šovagović (hilarious as an aging waiter in a Belgrade hotel), Sven Šestak, Franjo Dijak (disturbed in his dying confession), Ivica Pucar, and Mada Peršić.

Bojana Radović (*Večernji list*, 17th November 2023)